

ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ

Актуальність обраного дослідження визначається наявністю проблеми пошуку шляхів різноманітного використання електронних освітніх ресурсів як засобу підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей. Із початку пандемії COVID-19 виникла необхідність в ефективній організації освітнього процесу з використанням цифрових освітніх технологій в умовах дистанційного навчання. Актуальність дослідження підсилюється й тим, що в Україні активно розвивається електронне (дистанційне) навчання, що здійснюється в багатьох університетах та забезпечує зростаючий глобальний попит на освітні послуги. Електронне навчання як частина освітнього процесу використовується в усіх формах навчання і дає змогу підвищити його якість шляхом широкого використання світових освітніх ресурсів.

У статті розглянуто сучасні електронні освітні ресурси як засіб підвищення якості освіти. Метою дослідження є вивчення готовності студентів використовувати електронні освітні ресурси в освітньому процесі на базі Західно-українського національного університету. Для досягнення цієї мети використано такі методи: емпіричний (онлайн-опитування), статистичні методи (якісний і кількісний аналіз результатів). В онлайн-опитуванні брали участь 105 студентів очної та заочної форм навчання. Матеріалом дослідження є галузеві освітні стандарти вищої освіти, узагальнення сучасного вітчизняного й зарубіжного педагогічного досвіду та особисті напрацювання в галузі використання електронних освітніх ресурсів в умовах дистанційного навчання. Отримані результати дослідження підтверджують, що в сучасних умовах студенти готові до дистанційного навчання в закладах вищої освіти та використання електронних освітніх ресурсів, володіють необхідними вміннями та навичками роботи з комп'ютерними технологіями. Проведене онлайн-опитування дозволило виявити переваги й недоліки використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі закладів вищої освіти. Практична значущість дослідження полягає у визначенні ступеню задоволеності студентів організацією освітнього процесу та може мати значення для організації дистанційного навчання під час здійснення основних програм вищої освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, електронні освітні ресурси, онлайн-навчання, система дистанційного навчання Moodle, освітній процес, майбутні фахівці

Активне повсюдне використання сучасних цифрових технологій у сферах соціально-економічної діяльності суспільства зумовило необхідність комплексної трансформації системи вищої освіти в Україні. Цифрова трансформація неминуче спричинює реформування системи освіти (О. Дущенко) [1]. Більше того, новий освітній формат із використанням дистанційних технологій і засобів електронного навчання став обов'язковим в Україні та інших країнах в умовах запобігання поширенню коронавірусної інфекції COVID-19 у березні 2020 року.

Поширене визначення терміна “електронне/дистанційне навчання” (“e-learning”) ґрунтується на його розгляді в межах методики навчання зі застосуванням мультимедійних та інформаційно-комунікаційних технологій, а також ресурсів Інтернету. За визначенням Б. Хана, електронне/дистанційне навчання є сучасним способом навчання, завдання якого полягає у створенні зручного інтерактивного середовища задля отримання освіти всіма студентами у зручний для них час і з будь-якої віддаленої точки за допомогою можливостей інформаційних технологій у комплексі з іншими формами освіти, придатними для відкритої системи освіти [4, с. 59]. Дещо іншим є підхід А. Сангра (А. Sangrà) та співавторів, які розглядають електронне навчання як природну еволюцію дистанційного навчання та визначають його як підхід, заснований на використанні цифрових ресурсів та інших електронних засобів в якості інструментів онлайн-навчання, комунікації і взаємодії, що забезпечують повноту участі під час навчання [6, с. 149].

З огляду на це **метою дослідження** є визначення ролі та можливостей електронного освітнього середовища університету, а також з'ясування ставлення студентів до використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі.

Сучасний світ розвивається стрімко та вимагає застосування найшвидших і дешевих процесів генерації і передачі знань, отже, e-learning є одним із інструментів, який може вирішити цю проблему [3]. Саме тому в сучасних умовах усі ЗВО підключені до мережі Інтернет задля створення і забезпечення доступу до ресурсів та матеріалів сучасного електронного освітнього середовища. Невід'ємною частиною поняття “електронне освітнє середовище” є електронні освітні технології, навколо яких вибудовується концепція розвитку сучасного “цифрового/електронного університету” [5, с. 61]. Електронні освітні технології використовуються для інтенсифікації освітнього процесу, організації різноманітних форм комунікації і взаємодії всередині закладу освіти, а також для вирішення адміністративних проблем.

Методологічна база дослідження. Задля досягнення максимального результату в освітньому процесі практика створення та організації електронного навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) вимагає системного підходу, який передбачає розроблення технологічної інфраструктури ЗВО, створення умов для практичного впровадження електронного навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій; розроблення локальних нормативних документів, що регулюють організацію освітнього процесу із застосуванням елек-

тронного навчання і затвердження програм упровадження дистанційного навчання в ЗВО; підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, що забезпечують освітній процес із застосуванням дистанційних освітніх технологій; створення дистанційних курсів та електронних підручників із навчальних дисциплін усього терміну навчання студентів; розроблення електронних освітніх ресурсів, необхідних для організації та здійснення освітнього процесу; моніторинг результатів навчання та якості процесів.

У Західноукраїнському національному університеті (ЗУНУ) введено електронне навчання і дистанційні освітні технології із реалізації освітніх програм за всіма формами навчання і за основними освітніми та додатковими професійними програмами. Розширення можливостей традиційних форм навчання задля освоєння освітніх програм та ефективної комунікації учасників освітнього процесу стало передумовою для розроблення електронного освітнього середовища Західноукраїнського національного університету (<https://moodle.wunu.edu.ua>).

Система дистанційного навчання ЗУНУ охоплює електронні освітні та електронні інформаційні ресурси, інформаційні системи, телекомунікаційні технології і відповідні технологічні засоби, що забезпечують засвоєння студентами освітніх програм у повному обсязі. Для організації електронного навчання в ЗУНУ використовується система дистанційного навчання Moodle, в якій викладачами або колективом викладачів розробляються електронні навчальні курси і здійснюється гнучка автоматизована система оцінок за всі виконані завдання (зокрема тести).

Організація освітнього процесу та реалізація освітніх програм у ЗУНУ досягається за комплексного підходу з використанням системи дистанційного навчання Moodle та різних засобів інформаційних, комунікаційних і традиційних технологій у різних видах навчальної діяльності. У системі дистанційного навчання Moodle задля забезпечення студентів методичними матеріалами існують такі елементи, як лекція, глосарій, FlashVideo, пакет Scorm, а також такі ресурси, як веб-сторінки, аудіо- та відеофайли, анімаційні ролики, посилання на ресурси в мережі Інтернет [2].

Електронне освітнє середовище ЗУНУ забезпечує фіксацію перебігу освітнього процесу, результатів проміжної атестації та результатів освоєння освітньої програми. Задля забезпечення максимальної прозорості освітнього процесу оцінки студентів за виконані завдання і результати тестів зберігаються в системі, яка постійно відстежує активність користувачів і складає звіти щодо їх участі у вивченні курсу.

Здійснення освітніх програм із застосуванням електронного навчання в ЗВО передбачає створення умов для функціонування електронного освітнього середовища, яке охоплює електронні освітні ресурси, електронні навчальні комплекси з різних дисциплін, а також інформаційні й телекомунікаційні технології і технологічні засоби.

Із метою вивчення ефекту від використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі в якості додаткового матеріалу до курсу, а також задля виявлення ставлення студентів до їх використання розроблено анкету, що охоплює 10 запитань.

На її основі було проведено опитування студентів II і III курсів очної та заочної форм навчання за спеціальностями, з якими працює кафедра освітології і педагогіки ЗУНУ. В дослідженні брали участь 105 студентів. Метод дослідження – онлайн-опитування.

Завданнями опитування було виявлення частоти й цілей використання Інтернету студентами; визначення можливостей, цілей і завдань електронного навчання; встановлення факту використання електронних освітніх ресурсів під час професійної підготовки; виявлення труднощів, що виникають під час навчання з використанням електронних освітніх ресурсів. Анкетування ми організували за допомогою онлайн-сервісу для створення форм опитування і тестів “Google форми”.

Перший етап дослідження – виявлення частоти й цілей використання Інтернету. Результати опитування свідчать, що всі респонденти користуються Інтернетом кожен день. У відповіді на запитання щодо цілей використання Інтернету отримано такі результати: 65% студентів використовують Інтернет здебільшого для спілкування (соціальні мережі), 15% – для пошуку освітньої інформації, 20% – для перегляду інформаційного та розважального контенту.

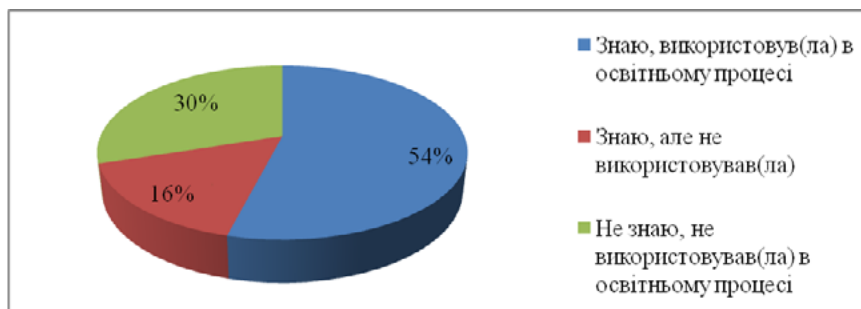

Рис. 1. Використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі

Одним із завдань є виявлення можливості постійного доступу студентів до навчально-методичних матеріалів і завдань. Отримані результати свідчать про те, що значна більшість опитаних (92%) мають постійний доступ до навчальних матеріалів онлайн. Наступне завдання дало змогу дізнатися, чи використовують студенти для навчання електронні освітні ресурси. У межах опитування встановлено, що 76% респондентів використовують під час навчання електронні освітні ресурси.

Відповідаючи на запитання про використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі, майже третина студентів вибрали варіант “не знаю або не використовую в освітньому процесі”. Ці результати свідчать про відсутність знань у цій сфері та розуміння можливостей нових засобів навчання (рис. 1).

Результати опитування, представлені в діаграмі (рис. 2), виявили низку чинників, які спричинюють складності у студентів під час відповіді на запитання щодо можливостей електронного навчання. Проаналізовано п'ять запитань. Більшість респондентів не змогли однозначно визначитися у виборі відповіді, що свідчить про недостатність знань про електронне навчання.

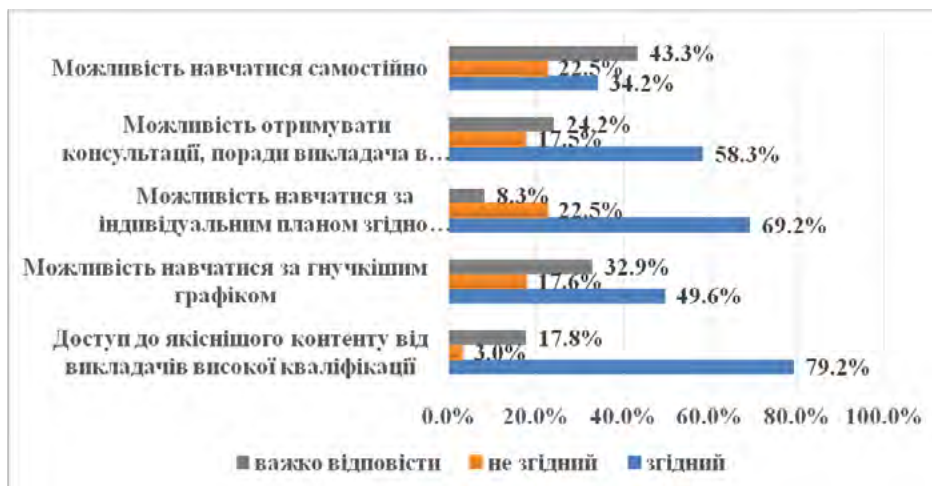

Рис. 2. Розподіл відповідей студентів щодо питання про можливості електронного навчання під час професійної підготовки

На запитання “Чи готові Ви навчатися за допомогою електронних освітніх ресурсів?” лише 15,5% студентів дали негативну відповідь, а 83,33% респондентів виявили зацікавленість, що свідчить про готовність студентів використовувати електронні освітні ресурси для навчання.

Надалі проаналізовано запитання “Які завдання вирішує електронне навчання?” Значна кількість студентів вважає, що електронне навчання дозволяє вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії (рис. 3). Те, що під час електронного навчання формуються навички самостійної роботи та самоконтролю, підтверджують 83,8% респондентів. Погоджуються з тим, що електронне навчання мотивує до навчання, 64,7% студентів. За отриманими даними, трохи більше половини студентів вважають, що електронне навчання дає змогу отримати освіту в будь-якому місці та у будь-який час.

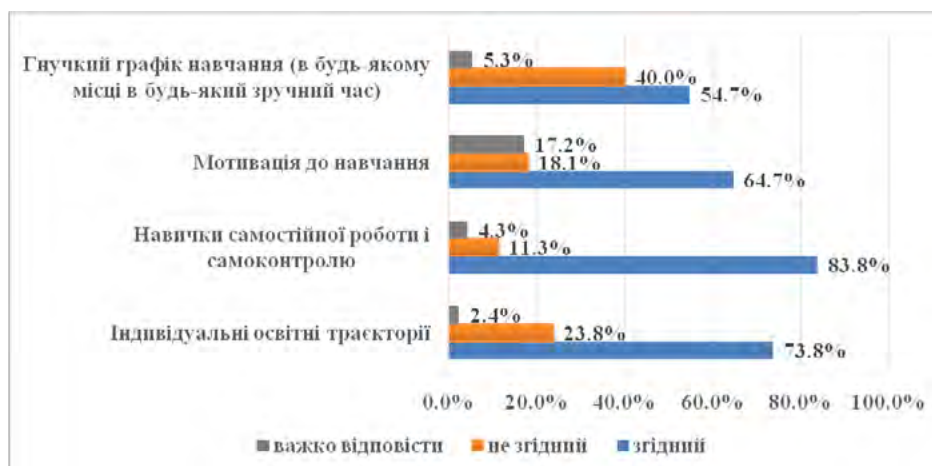

Рис. 3. Розподіл відповідей студентів на запитання про завдання, котрі вирішує електронне навчання

Результати анкетування показали, що 15,3% студентів зазнавали труднощів під час роботи з електронними курсами протягом навчання (можливі проблеми, що виникають у роботі з електронними курсами з мобільної версії сайту, некоректність автоматично виставлених програмою оцінок). Майже кожний четвертий студент мав проблеми, пов'язані з Інтернет-зв'язком, а 17,4% з усіх респондентів стикалися з технічними несправностями у системі Moodle (збій у роботі, відсутність доступу), тоді як 42,7% опитаних не стикались із труднощами.

Окрім того, під час опитування з'ясовано побажання студентів, щоб очний формат став гнучкішим, зручнішим для них, давав змогу поєднувати аудиторні заняття з дистанційними та самостійно планувати час для проходження навчальних програм. За результатами опитування абсолютна більшість респондентів відповіла позитивно (89,7%).

Незважаючи на проблеми, 98,6% студентів висловилися за здійснення гнучкішого підходу до навчання, що передбачає варіативність та альтернативність програм, наявність значної кількості різноманітних курсів, що дасть змогу персоналізувати освітню діяльність кожного студента з урахуванням його пізнавальних потреб задля оптимізації та підвищення ефективності освітнього процесу у ЗВО.

Висновки. Упровадження сучасних технологій навчання в освітній процес дає змогу підвищити мотивацію студентів до засвоєння дисципліни, відкриває нові можливості організації їх самостійної роботи. Отримані результати дослідження свідчать про тенденцію до підвищення ефективності підготовки студентів на основі використання навчальної платформи Moodle. Результати дослідження підтверджують, що використання електронних освітніх ресурсів значно збільшує ефективність навчання студентів на основі варіативності та гнучкості вивчення матеріалу курсу в індивідуальному темпі.

Отже, сучасні інформаційні технології в електронному освітньому середовищі університету відкривають великі можливості розширення освітніх меж за кожною дисципліною, забезпечують ефективне управління освітнім процесом. Тому електронне навчання стає пріоритетним напрямом розвитку системи освіти, що активно використовується ЗВО для підвищення якості та ефективності освітнього процесу, зміни характеру взаємодії викладача і студента. Відтак, навчання студентів в електронному освітньому середовищі університету здійснює позитивний навчальний вплив на студентів, відкриває нові можливості для їх творчого самовияву, сприяє самостійному отриманню знань і досвіду; розвиває незалежність, ініціативність і творчу активність; має величезний потенціал із здійснення нових ідей і проєктів для особистісного розвитку, втілення принципів безперервної освіти.

Використана література:

1. Дущенко О. Сучасний стан цифрової трансформації освіти. *Фізико-математична освіта*. 2021. Вип. 28 (2). С. 40–45.
2. Butcher N. A Basic guide to open educational resources (OER). [Retrieved August 18, 2021]. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000215804>.
3. Garrison D. E-Learning in the 21st century: A framework for research and practice. Second edition. 2011. 166 p.
4. Khan B. H. Web-based training. Englewood Cliffs. N. J.: Educational Technology Publications, 2001. 159 p.
5. Roddy C., Amiet D., Chung J. Applying Best Practice Online Learning, Teaching, and Support to Intensive Online Environments: An Integrative Review. *Frontiers in Education*. 2017. Vol. 2. P. 59–65.
6. Sangrà A., Vlachopoulos D., Cabrera N. Building an inclusive definition of e-learning: An approach to the conceptual framework. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2012. Vol. 13 (2). P. 145–159.

References:

1. Dushchenko O. (2021). Suchasnyi stan tsyfrovoy transformatsii osvity [Modern camp of digital transformation of education]. *Fizyko-matematychna osvita – Physics and mathematics education*. 2021. 28 (2). S. 40–45 [in Ukrainian].
2. Butcher N. A Basic guide to open educational resources (OER). [Retrieved August 18, 2021]. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000215804> [in English].
3. Garrison D. E-Learning in the 21st century: A framework for research and practice. Second edition. 2011. 166 p. [in English].
4. Khan B. H. Web-based training. Englewood Cliffs. N. J.: Educational Technology Publications, 2001. 159 p. [in English].
5. Roddy C., Amiet D., Chung J. Applying Best Practice Online Learning, Teaching, and Support to Intensive Online Environments: An Integrative Review. *Frontiers in Education*. 2017. Vol. 2. P. 59–65 [in English].
6. Sangrà A., Vlachopoulos D., Cabrera N. Building an inclusive definition of e-learning: An approach to the conceptual framework. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2012. Vol. 13 (2). P. 145–159 [in English].

Savitska V. V. Research of students' readiness to use electronic educational resources in the educational process of the university

The relevance of the selected research is determined by the presence of the problem of searching ways of different electronic educational resources use as a mean of training of future specialists in different specialties. Since the beginning of the COVID-19 pandemic there is a need in efficacy organization of educational process using digital educational technologies in the distance learning conditions. The relevance of the research is enhanced by the fact that electronic (distance) learning is actively developing in Ukraine, is implemented in many universities and provides a growing global demand for educational services. Electronic learning as a part of educational process is used in all forms of learning and gives a possibility increasing the quality of study through extensive use of global educational resources.

The article deals with modern electronic educational resources as the mean of increasing education quality. The purpose of article is conducting a research to study the students' readiness to use electronic educational resources in the educational process on the basis of West Ukrainian National University. To achieve the determined purpose the following methods have been

used: empirical method (online survey) and statistical methods (qualitative and quantitative analysis of results). 105 students of full-time and part-time study took part in online survey. Sectoral educational standards of higher education, generalization of modern domestic and foreign pedagogical experience and personal achievements in the use of electronic educational resources in distance learning conditions became the material of study. The obtained results of research prove that in modern conditions, students are ready for distance learning in the institutions higher education and use of electronic educational resources and have the necessary skills and abilities to work with computer technologies. Online survey allowed to identify advantages and disadvantages of using electronic educational resources in educational process of the institutions of higher education. Practical meaning of research is to determine the degree of student satisfaction with the organization of the educational process and may be important for the organization of distance learning in the implementation of basic educational programs of higher education.

Key words: distance learning, electronic educational resources, online learning, Moodle distance learning system, educational process, future specialists.

УДК 811.111+37.015.311

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.82.30>

Сидорчук О. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ “НАВЧАЮЧИ – ВЧУСЯ” У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНІЙ ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПРЯМУ “МУЗЕЙНА, ПАМ’ЯТКООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ І КУЛЬТУРНИЙ ТУРИЗМ”

У статті розглянуто проблему оптимізації використання аудиторного часу практичних занять іноземної мови за професійним спрямуванням в online режимі у групах студентів першого курсу освітнього рівня Бакалавр напрямку Музейна, пам’яткоохоронна діяльність і культурний туризм в умовах проведення заходів із запобігання поширенню COVID-19. Мета роботи - виявлення особливостей інтерактивних технік засвоєння і застосування інформації під час опанування іноземної термінології та розвитку усного іноземного спонтанного мовлення в контексті особистісно орієнтованого і розвивального підходу до навчання іноземних мов за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти в нелінгвістичному ЗВО.

Представлено досвід застосування на практичних заняттях у синхронному (online) режимі методів розвитку діалогічного та монологічного іноземного мовлення задля підвищення культури професійного комунікування студентів першого року навчання напрямку Музейна, пам’яткоохоронна діяльність і культурний туризм. Робота висвітлює особливості застосування інтерактивного методу “навчаючи – вчуся” під час проведення на практичних заняттях іноземної мови в online режимі як засобу випереджувальної професіоналізації майбутніх фахівців галузі музейної, пам’яткоохоронної діяльності й культурного туризму. Новизна доробку полягає у виокремленні особливостей вивчення термінології за інтерактивним методом “навчаючи – вчуся” в online режимі за інтегрованого навчання на групових заняттях із дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням”. У контексті впровадження компетентнісного підходу до навчання іноземних мов студентів вищого нелінгвістичного навчального закладу формування і розвиток навичок професійної іноземної комунікації розглянуто як комплексне завдання навчання іноземних мов майбутніх музеєзнавців і фахівців галузі пам’яткоохоронної діяльності та культурного туризму.

Ключові слова: групова робота, інтерактивні методи, лексико-граматичні вправи, іноземна комунікативна компетенція, дискусія, цифрові технології

В аспекті новітньої філософії освіти пріоритетною метою навчання є створення передумов для самореалізації особистості. Пошуки нових освітніх схем, інноваційних методів навчання, вдосконалення методів викладання іноземної мови за професійним спрямуванням (ІМПС) у нелінгвістичних ЗВО не є новими. Вже кілька десятиліть ці проблеми залишаються у фокусі уваги дидактиків і методистів, враховуючи перманентні вдосконалення інформаційних комп’ютерних технологій і доступні можливості їх застосування в освітньому процесі у синхронній, асинхронній, дистанційній і змішаній формах навчання. В сучасних умовах періоду самоізоляції, коли заклади вищої освіти здійснюють виконання освітніх програм шляхом організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 406 від 16.03.2020, зазначені проблеми набули актуальності та гостроти.

Нині здобувачам вищої освіти рівня Бакалавр потрібні не лише знання як контрольна сума інформаційних повідомлень, але і спроможність адаптуватися до перманентно нестабільних соціальних умов. Адаптаційні можливості, з одного боку, забезпечуються широкомасштабним упровадженням інформаційних комп’ютерних технологій, а з іншого – вбачають високий рівень розвитку творчого потенціалу особистості.